

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Jaśle z udziałem K.L.

o ustalenie podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w stosunku do K.L.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17 czerwca 2025 r.,

zażalenia odwołującej się Spółki na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 lipca 2024 r., sygn. akt III AUa 217/23,

uchyła zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.

[az]

Piotr Prusinowski Jolanta Frańczak Romualda Spyt

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 września 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października

1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 350 ze zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z dnia 30 października 2009 r. stwierdził, że K.L. od 15 czerwca 2018 r. do 27 lipca 2018 r. podlega ustawodawstwu niemieckiemu.

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku, na mocy art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., uchylił powyższą decyzję i przekazał sprawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Jaśle do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrokiem z dnia 30 lipca 2024 r., uchylił zaskarżone przez organ rentowy orzeczenie Sądu Okręgowego i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W sprawie ustalono, że K.L. była zgłoszona przez płatnika P. spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością spółkę komandytową oraz P. spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością spółkę komandytową do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania umowy zlecenia w okresie od 15 czerwca 2018 r. do 8 sierpnia 2018 r. K.L. zawarła w dniu 15 czerwca 2018 r. z P. sp. z o.o. sp. k. w S. umowę zlecenie o wykonywanie usługi pomocy prowadzenia gospodarstwa domowego i usług opieki. Przedmiotem umowy było wykonywanie przez zleceniobiorcę usług pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz świadczeniu usług opieki nad osobami starszymi i chorymi. Umowa została zawarta na czas nieokreślony od 15 czerwca 2018 r. Zgodnie z § 4 umowy, zleceniobiorca miał wykonywać zadania na terenie Polski. Jednocześnie dopuszczono możliwość wykonywania zadań poza granicami kraju. W związku z tym dopuszczono możliwość wykonywania zagranicznych podróży służbowych przez zleceniobiorcę na zlecenie P. sp. z o.o. sp.k. w celu wykonania usługi. K.L. pracowała na terytorium Niemiec do 27 lipca 2018 r., następnie została ściągnięta do kraju. Pismami z dnia 27 sierpnia 2018 r. zleceniodawcy P. sp. z o.o. sp. k. w S. oraz P. sp. z o.o. sp. k. w S. rozwiązyali umowę o świadczenie usług z zachowaniem okresu wypowiedzenia.

Pismem z dnia 3 marca 2022 r. organ rentowy powiadomił niemiecką instytucję ubezpieczeniową o wydaniu decyzji nr [...], w której stwierdzono, że K.L. w okresie od 15 czerwca 2018 r. do 27 lipca 2018 r. podlega ustawodawstwu

niemieckiemu. Niemiecka instytucja w terminie dwóch miesięcy od daty doręczenia zawiadomienia nie zajęła stanowiska ani nie potwierdziła przyjęcia K.L. do niemieckiego systemu zabezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zasadny okazał się zarzut wydania zaskarżonego orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji z naruszeniem dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Wskazał on, że płatnik składek będący adresatem wydanej z urzędu decyzji w przedmiocie ustalenia istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie ma statusu „ubezpieczonego”, ale „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja” wymienionej w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. Tego rodzaju sprawa nie jest sprawą, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie z tego względu decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzająca podleganie ubezpieczeniom społecznym w charakterze osoby wykonującej pracę na podstawie umowy u konkretnego płatnika składek nie jest objęta art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Ponadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżona decyzja nie została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed tym organem w zakresie właściwej procedury przewidzianej w art. 16 w związku z art. 12 i 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. L 2009.284.1). Nie został też naruszony został art. 6 powyższego rozporządzenia.

P. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w S. wniosła zażalenie na powyższy wyrok i zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., przez błędne przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, tj. nie rozstrzygnął merytorycznych podstaw decyzji organu rentowego ustalającej, że w okresie od dnia 15 czerwca 2018 r. do dnia 27 lipca 2018 r. K.L. podlega ustawodawstwu niemieckiemu z zakresu zabezpieczenia społecznego, podczas gdy Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że organ rentowy nie przeprowadził w sposób prawidłowy procedury dialogu i koncyliacji z instytucją niemiecką w trybie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z

dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego mającej na celu prawidłowe ustalenie, czy ubezpieczona K.L. w okresie od dnia 15 czerwca 2018 r. do dnia 27 lipca 2018 r. podlega ustawodawstwu polskiemu z zakresu zabezpieczenia społecznego, co stanowi rażący błąd postępowania przed organem rentowym, niepodlegający konwalidacji w postępowaniu sądowym. W związku z powyższym, w ocenie skarżącej, Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że decyzja została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, a co za tym idzie, prawidłowo zastosował art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i na tej podstawie zasadnie uchylił decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Organ rentowy, w odpowiedzi na zażalenie, wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w S. na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy wstępnie podkreśla, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. rozpoznaje wprawdzie skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, jednak w granicach zaskarżenia z urzędu bierze pod rozwagę nieważność postępowania. Nieważność postępowania jest więc samodzielną i wystarczającą przyczyną przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy bierze ponadto nieważność postępowania pod rozwagę w granicach zaskarżenia, ale niezależnie od podstaw wskazanych w skardze. Oznacza to, że nieważność postępowania badana jest przez Sąd Najwyższy z urzędu bez względu na to, czy skarżący sformułował odpowiedni zarzut w tym zakresie, a jeśli go sformułował, to niezależnie od tego, czy został on należycie i przekonująco jurydycznie uzasadniony (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2010 r.,

III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 220 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2020 r., III CSK 12/18, OSNC 2021 Nr 5, poz. 36).

Uwzględniając tę wstępną uwagę, Sąd Najwyższy przypomina, że zgodnie z tezą 2. uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego - połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020 nr 2, poz.7), sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. ma *ex lege* moc zasady prawnej (art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904, dalej: ustawa o SN), wiąże zatem wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, także skład orzekający w rozpoznawanej sprawie;

Uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego została co prawda uznana przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61) za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Trybunał Konstytucyjny, oceniając, czy uchwała Sądu Najwyższego podlega jego kognicji, odwołał się do art. 188 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach „zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami”. Mając na względzie tę regulację, Trybunał Konstytucyjny przypisał uchwale połączonych Izb cechy przepisu (aktu) prawa wewnętrznego, który może podlegać badaniu przez ten

organ. W konsekwencji orzekł o jej niezgodności z powołanymi wzorcami ustawy zasadniczej i prawa międzynarodowego. Skutek przyjęcia przez Trybunał Konstytucyjny (na podstawie art. 188 ust. 3 Konstytucji RP), że (tak zwana abstrakcyjna) uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa wydany przez centralny organ państwowy, wynika z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Skutek ten miałby polegać na tym, że uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego straciła moc obowiązującą jako akt normatywny (jako przepis prawa).

W uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95) Sąd Najwyższy ocenił jednakże konsekwencje przywołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego i stwierdził, że nie wkracza w tę ocenę (kwalifikację) Trybunału Konstytucyjnego (co do tego, że uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa) i jej skutek (w postaci utraty mocy obowiązującej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego jako aktu normatywnego lub jako przepisu prawa), uznając niezależność płaszczyzn dokonywanych ocen prawnych przez Trybunał Konstytucyjny i przez Sąd Najwyższy oraz niezależność kognicji obu tych organów (i pozostawiając tę ocenę doktrynie; por. krytycznie o wyroku Trybunału Konstytucyjnego: A. Kappes, J. Skrzydło, Czy wyroki neo-sędziów są ważne? - rozważania na tle uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *Palestra* 2020 nr 5, s. 120; P. Tuleja, Ustrojowe znaczenie uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *PiP* 2020 nr 10, s. 48; A. Łazarska, Refleksje na temat czynników „mrożących” europejski dialog prejudycjalny, *Europejski Przegląd Sądowy* 2020 nr 12, s. 4; A. Wyrozumska, Rozdział 7 (w:) *Problem praworządności w Polsce w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (2018-2020)*, wstęp, wybór i redakcja: J. Barcz, A. Grzelak i R. Szyndlauer, Warszawa 2021; L. Garlicki, Trybunał Strasburski a kryzys polskiego sądownictwa. Uwagi na tle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 19 grudnia 2020 r., *Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Przegląd Sądowy* 2021 nr 4, s. 5; W. Hermeliński, B. Nita-Światłowska, Glosa do wyroku Wielkiej Izby ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, *Gudmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Europejski Przegląd*

Sądowny 2021 nr 5, s. 38; K. Stefański, Konsekwencje ukarania sędziego przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, PiP 2021 nr 12, s. 3);

W uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, Sąd Najwyższy stwierdził równocześnie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, nie mógł i nie wywarł bezpośredniego skutku wobec mocy wiążącej uchwały połączonych Izb jako orzeczenia Sądu Najwyższego. Nie oznacza on, że uchwała połączonych Izb została unieważniona, nie obowiązuje jako orzeczenie sądu, jako uchwała wykładnicza interpretująca prawo, czyli że została wyeliminowana z porządku prawnego (przestała istnieć) i nie wywiera skutków prawnych. W żadnym zakresie nie zostały uchylone (zmienione) przepisy ustawowe stanowiące podstawę prawną podejmowania przez Sąd Najwyższy uchwał interpretujących przepisy prawne poza rozstrzygnięciem konkretnych spraw sądowych. Nie były one też przedmiotem kontroli konstytucyjnej. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o SN, uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych, a z art. 88 § 2 tej ustawy wynika, że odstępianie od zasady prawnej uchwalonej przez połączone Izby przez jakikolwiek skład orzekający Sądu Najwyższego wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały połączonych Izb. Takiej uchwały dotychczas nie podjęto. W tym też znaczeniu uchwała stanowiąca zasadę prawną wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, które dopóty nie mogą przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej zasadzie, dopóki nie nastąpi odstępianie od zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego. W tym kontekście warto przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono trafny pogląd, zgodnie z którym składy Sądu Najwyższego nie mogą orzekać sprzecznie z zasadą prawną, dopóki nie nastąpi zmiana stanu prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2006 r., I PZP 2/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 224 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UK 23/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 296). Uchwały takie mają bowiem charakter abstrakcyjny, zatem - inaczej niż w przypadku typowych orzeczeń interpretacyjnych - ich moc wiążąca nie jest ograniczona zmianą okoliczności faktycznych, ale jedynie prawnych (przykładowo K. Markiewicz, Związanie sądu wykładnią (w:) System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom IV.

Część I. Postępowanie nieprocesowe. Vol. 2, red. T. Ereciński, K. Lubiński, Warszawa 2021).

Poglądy te zostały następnie w pełni podzielone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21 (LEX nr 3516299), w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21 (OSNK 2023 nr 5-6, poz. 24); z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21 (OSNK 2023 nr 5-6, poz. 22); z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21 (LEX nr 3585146) oraz z dnia 26 września 2023 r., II KK 288/23 (LEX nr 3608288), a także w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022 nr 6, poz. 22).

W związku z tym wymaga podkreślenia, że w uzasadnieniu uchwały połączonych Izb - Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., w części, która ma znaczenie przy rozpatrywaniu w obecnej sprawie zachodzącej ewentualnie nieważności postępowania wynikającej z art. 379 pkt 4 k.p.c., wyjaśniono, że ocenę bezstronności i niezawisłości sądu przeprowadza się na każdym etapie postępowania sądowego. Służą do tego różne instrumenty i regulacje kontrolne. Może z nich skorzystać zarówno obywatel, którego sprawa rozpoznawana jest przez sąd, jak też inni uczestnicy postępowania, a w pewnych szczególnych sytuacjach także sam sędzia lub sąd wyższej instancji. Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób uzyskania określonych profitów lub awansów przez sędziego. Wszystkie te okoliczności są szczegółowo analizowane w literaturze prawniczej. W szczególności mechanizm ten powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. Nie jest zatem wykluczone, że mimo powstania zasadniczych wątpliwości co do tego, czy dochowany zostaje standard niezawisłości i bezstronności danego sędziego

uczestniczącego w składzie sądu ze względu na objęcie przez niego urzędu w postępowaniu konkursowym przeprowadzonym w sposób ustalony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, to w konkretnych okolicznościach wątpliwości te nie zostaną potwierdzone, co będzie równoznaczne z koniecznością przyjęcia, że skład sądu z jego udziałem spełnia minimalne wymagania dla zachowania niezawisłości i bezstronności.

W ramach zróżnicowania i indywidualizacji oceny wpływu wadliwości procesu powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu orzekającego z udziałem takiego sędziego konieczne jest uwzględnienie całego zespołu rozmaitych kryteriów. Są nimi (także) okoliczności dotyczące samego sędziego, a mianowicie:

1) zaangażowanie sędziego bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innych organach władzy wykonawczej, gdy kierownictwo organów zwierzchnich tych jednostek kształtowane było przez większość parlamentarną uchwalającą ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa;

2) stosunek sędziego do dokonywanych zmian, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów, w tym Sądu Najwyższego, czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności;

3) stwierdzenie innych wadliwości w postępowaniu o powołanie do pełnienia urzędu, a zwłaszcza zaniechania wyłączenia się poszczególnych członków Krajowej Rady Sądownictwa w przypadkach postępowania wobec osób z nimi powiązanych, pozytywnego rozstrzygania konkursów na urząd sędziego na rzecz osób uzyskujących awanse o charakterze administracyjnym w strukturze sądownictwa w drodze arbitralnych decyzji Ministra Sprawiedliwości, szczególnego braku transparentności procedur konkursowych wynikającego z utajniania części obrad Krajowej Rady Sądownictwa lub jej zespołów albo braku możliwości zapoznania się z przebiegiem danego konkursu, głosowania przez członków Rady *in pleno* bez szczególnego uzasadnienia wbrew opiniom zespołów Rady, uzyskania wskazania Rady na urząd sędziego przy braku opinii organów samorządu

sędziowskiego, lub po uzyskaniu opinii wyraźnie ukazującej brak poparcia kandydatury, w szczególności przez nieuzyskanie większości głosów poparcia lub uzyskanie wyraźnie niższego poparcia niż inny kandydat startujący w tym samym konkursie, a bez racjonalnego uzasadnienia takiej decyzji albo po wcześniejszym uzyskaniu przez kandydata delegacji do sądu wyższego rzędu na podstawie arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, niemającej racjonalnego uzasadnienia merytorycznego związanego z jakością pracy danego sędziego lub też bez takiej delegacji, w przypadku niskiej jakości tej pracy;

4) procedury konkursowe, w których wskazano osobę o oczywiście mniejszych kompetencjach w stosunku do innych osób startujących w konkursie - w przypadku sędziów przedstawianych do awansowania przez Krajową Radę Sądownictwa istotne znaczenie będzie miał charakter awansu, w szczególności to, jak szybko do niego doszło oraz na jakie stanowisko awansował dany sędzia; przykład awansowania sędziego sądu rejonowego na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego (tym bardziej Sądu Najwyższego) budzić może istotne wątpliwości co do jego niezależności, ze względu na podejrzenie, że swoje stanowisko zawdzięcza przede wszystkim politycznemu poparciu, a nie wiedzy prawniczej i doświadczeniu.

Identycznie co do wymogu oceny procedury powoływania sędziów jako komponentu rozstrzygnięcia o niezawisłości i bezstronności sędziego w kontekście zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej na gruncie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wypowiadał się wielokrotnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (por. wyroki TSUE: w sprawie C-585/18 i inni., w sprawie C-824/18, w sprawie C-791/19, w sprawie C-487/19 - omówione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, OSNK 2023 nr 5-6, poz. 22).

Uwzględniając dotychczasowe rozważania, Sąd Najwyższy stwierdza, że w składzie Sądu, który wydał zaskarżony wyrok, orzekał (jednoosobowo) sędzia (X. Y) powołany na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).

Sąd Najwyższy ustalił, że uchwałą z dnia 20 listopada 2018 r. NR 549/2018 Krajowa Rada Sądownictwa na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja

2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2018 r., poz. 389. ze zm.) przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie sędziego X. Y na sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku. Nie przedstawiła natomiast takiego wniosku wobec sędziów Sądu Okręgowego w Gdańsku X.1 Y.1, X.2 Y.2 i X.3 Y.3 .

W uzasadnieniu stanowiska zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa wskazał, że za rekomendowaniem kandydatury X. Y przemawiały (ocenione łącznie): odpowiedni staż zawodowy oraz doświadczenie orzecznicze. Zespół oceniając tę kandydaturę uwzględnił, że Pan X. Y wyróżnia się stabilnością orzecznictwa, stwierdził, że efektywność jego pracy jest wysoka, terminowo sporządza uzasadnienia orzeczeń i prezentują one wysoki poziom merytoryczny. Jego praca, zdaniem zespołu, zasługuje na bardzo dobrą ocenę.

Wskazano dalej, że sędzia X. Y ukończył wyższe studia prawnicze na Uniwersytecie [...], uzyskując tytuł magistra z oceną dobrą. Po odbyciu aplikacji sądowej, w 1998 r. złożył egzamin sędziowski z oceną dobrą. Z dniem 20 stycznia 1999 r. został mianowany asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Toruniu. Orzekał w IV Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z [...] 2001 r. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Toruniu. Orzeka w IV Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, a od marca 2004 r. pełni funkcję Przewodniczącego tego Wydziału.

Kandydat otrzymał negatywną ocenę kwalifikacyjną sporządzoną przez X.2 Y.21 - sędziego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Wskazano w niej, że kandydat wykazuje się dobrą efektywnością pracy, terminowo sporządza uzasadnienia, które są na dobrym poziomie, a ponadto wyróżnia się stabilnością orzecznictwa. Jest bardzo dobrym, doświadczonym sędzią orzekającym w sądzie rejonowym. Mimo powyższego opiniująca stwierdziła, że X. Y nigdy nie orzekał w pierwszej instancji Sądu Okręgowego w Toruniu, nie ma zatem doświadczenia w zakresie orzekania, jak i znajomości spraw, które mają być w ramach postępowania odwoławczego rozpoznawane w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku. Również orzekanie w ramach delegacji w sprawach drugoinstancyjnych w Sądzie Okręgowym w Toruniu, w

ocenie opiniującej, nie pozwala na uznanie, że kandydat posiada wystarczające doświadczenie do objęcia stanowiska sędziego sądu apelacyjnego. Kandydat złożył zastrzeżenia do powyższej oceny.

Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że kierowała się ocenami kwalifikacyjnymi oraz doświadczeniem zawodowym wymienionych poniżej kandydatów:

I. X.1 Y.1 w 1997 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł magistra z oceną bardzo dobrą. Po odbyciu aplikacji sądowej, w 1999 r. złożyła egzamin sędziowski z oceną bardzo dobrą. Z dniem 15 października 1999 r. została mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Gdańsku, orzekała w III Wydziale Karnym. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 28 stycznia 2002 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Gdańsku, w którym początkowo orzekała w III Wydziale Karnym, a od lipca 2002 r. w VIII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. W lipcu 2005 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku. Orzekała w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, a od stycznia 2011 r. do kwietnia 2011 r. także dodatkowo w X Wydziale Karnym. Od stycznia 2014 r. do lutego 2016 r. pełniła funkcję Zastępcy Przewodniczącego VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Postanowieniem Prezydenta z 8 lutego 2016 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Gdańsku. Orzekała w VIII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, od stycznia 2017 r. w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Od maja 2018 r. wykonuje obowiązki w X Wydziale Wizytacyjnym, pełniąc funkcję wizytatora do spraw prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Sądu Okręgowego w Gdańsku.

II. X.2 Y.2 w 1992 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł magistra z oceną bardzo dobrą. Po ukończeniu aplikacji sądowej, w 1994 r. złożyła egzamin sędziowski z oceną bardzo dobrą. W 1994 r. złożyła również egzamin radcowski z oceną dobrą. Z dniem 20 października 1994 r. została mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Gdyni. Orzekała w I Wydziale Cywilnym. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 17 października 1996 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego

Sądu Rejonowego w Gdyni, w którym w dalszym ciągu orzekała w I Wydziale Cywilnym. Z dniem 1 grudnia 1997 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Gdańsku. Orzekała w XII Wydziale Gospodarczym - Rejestrze Zastawów. Z dniem 15 marca 1999 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Gdyni. Orzekała w IV Wydziale Pracy tego Sądu, pełniąc od kwietnia 2000 r. do maja 2000 r. funkcję Przewodniczącej Wydziału. Od maja 2004 r. do lipca 2006 r. była delegowana przez Ministra Sprawiedliwości do orzekania w Sądzie Okręgowym w Gdańsku. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z [...] 2006 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Gdańsku. Orzekała kolejno w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w XV Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, a od kwietnia 2011 r. ponownie w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. W latach 2015-2016 była kilka razy delegowana przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku do uzupełnienia składów orzekających w tym Sądzie. Od kwietnia 2018 r. do stycznia 2019 r. jest delegowana przez Ministra Sprawiedliwości do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku. Kandydatka w 2004 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] studia podyplomowe w zakresie prawa europejskiego dla sędziów z wynikiem bardzo dobrym. Kandydatka otrzymała bardzo dobrą ocenę kwalifikacyjną sporządzoną przez X.4 Y.4 – sędziego wizytatora z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Wynika z niej, że legitymuje się odpowiednim stażem pracy, doświadczeniem praktycznym i wiedzą prawniczą.

III. X.3 Y.3 w 1984 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł magistra z oceną dobrą. W 1988 r. ukończyła na tym Uniwersytecie studia na Wydziale Nauk Społecznych. Po odbyciu aplikacji sądowej, w 1990 r. złożyła egzamin sędziowski z oceną dobrą. Z dniem 1 grudnia 1990 r. została mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Jastrzębiu-Zdroju. Orzekała w wydziałach: rodzinnym i nieletnich, cywilnym, pracy. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 9 października 1992 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju. Orzekała w Wydziale Pracy. Z dniem 10 lutego 1993 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Gdyni, w którym w dalszym ciągu

orzekała w sprawach z zakresu prawa pracy. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z [...] 1998 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Gdańsku. Początkowo orzekała w VIII Wydziale Ubezpieczeń Społecznych, a od kwietnia 2011 r. orzeka w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, przy czym do marca 2014 r. pełniła funkcję Zastępcy Przewodniczącego tego Wydziału. Od października 2014 r. do marca 2016 r. była delegowana przez Ministra Sprawiedliwości do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku. Kandydatka w 2009 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] studia podyplomowe w zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w warunkach gospodarki rynkowej z wynikiem dostatecznym. W 2011 r. ukończyła również na tym Uniwersytecie studia podyplomowe w zakresie prawa pracy z wynikiem bardzo dobrym. X.3 Y.3 otrzymała pozytywną ocenę kwalifikacyjną sporządzoną przez X.4 Y.4 - wizytatora z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Wynika z niej, że jest bardzo dobrą kandydatką na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego. Legitymuje się odpowiednim stażem orzeczniczym i doświadczeniem praktycznym, posiada odpowiednią wiedzę prawniczą i umiejętność dokonywania właściwej interpretacji przepisów prawa materialnego i procesowego.

Na posiedzeniu 25 września 2018 r. Kolegium Sądu Apelacyjnego w Gdańsku kandydaci uzyskali następującą liczbę głosów: K.B, 0 głosów „za”, 3 głosy „przeciw” i 3 głosy „wstrzymujące się”; X.2 Y.2 6 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw” i głosów „wstrzymujących się”, X. Y 0 głosów „za”, 6 głosów „przeciw”, przy braku głosów „wstrzymujących się”; X.3 Y.3 6 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw” i głosów „wstrzymujących się”.

Podczas posiedzenia Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Gdańskiej 26 września 2018 r. kandydaci otrzymali odpowiednio: X.1 Y.1 11 głosów „za”, 72 głosy „przeciw”; X.2 Y.2 82 głosy „za”, 1 głos „przeciw”; X. Y 2 głosy „za”, 80 głosów „przeciw”; X.3 Y.3 82 głosy „za”, 1 głos „przeciw”.

Rada zauważyła, że X. Y uzyskał negatywne rekomendacje zarówno Kolegium Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, jak i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Gdańskiej, ale, odnosząc się zbiorczo do rekomendowanych sędziów, stwierdziła: „Biorąc jednak pod uwagę łącznie wszystkie kryteria wyboru,

w tym przede wszystkim oceny kwalifikacji kandydatów, ich bogate doświadczenie zawodowe i życiowe, staż zawodowy, podnoszone kwalifikacje ukończone studia podyplomowe, to oni, w ocenie Rady, okazali się najlepszymi i najbardziej wyróżniającymi kandydatami w niniejszym konkursie.”

W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa 20 listopada 2018 r., na kandydaturę:

- X.1 Y.1 oddano 2 głosy „za”, przy braku głosów „przeciw”, 11 głosach „wstrzymujących się” i braku głosów „nieważnych”, w rezultacie czego kandydatura ta nie uzyskała wymaganej bezwzględnej większości głosów,

- X.2 Y.2 oddano 2 głosy „za”, przy braku głosów „przeciw”, 11 głosach „wstrzymujących się” i braku głosów „nieważnych”, w rezultacie czego kandydatura ta nie uzyskała wymaganej bezwzględnej większości głosów,

- X. Y oddano 10 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw”, 3 głosach „wstrzymujących się” i braku głosów „nieważnych”, w rezultacie czego kandydatura ta uzyskała wymaganą bezwzględną większość głosów,

- X.3 Y.3 oddano 2 głosy „za”, przy braku głosów „przeciw”, 11 głosach „wstrzymujących się” i braku głosów „nieważnych”, w rezultacie czego kandydatura ta nie uzyskała wymaganej bezwzględnej większości głosów.

Analiza powyższej uchwały jednoznacznie wskazuje, że kandydaci (aplikujący do Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, którzy nie uzyskali rekomendacji Rady – X.2 Y.2, X.3 Y.3 i X.1 Y.1) przewyższali sędziego X. Y we wszystkich wymienionych kategoriach ocennych.

Po pierwsze, nie odnotowano wobec sędziego X. Y informacji o podnoszeniu kwalifikacji czy ukończonych studiach podyplomowych – w odróżnieniu od sędziów X.1 Y.1, X.2 Y.2 i X.3 Y.3 .

Po drugie, przy kryterium „doświadczenie zawodowe i życiowe, staż zawodowy” należy zauważyć, że sędziowie, którzy nie uzyskali rekomendacji, spełniają je w stopniu wyższym, na nawet znacznie wyższym niż sędzia X. Y, który powołany został na sędziego sądu rejonowego [...] 2001 r. (X.2 Y.2 powołana na sędziego sądu rejonowego 17 października 1996 r., X.3 Y.3 – 9 października 1992 r.).

Sędzia X. Y orzekał przed dniem podjęcia uchwały wyłącznie w Sądzie Rejonowym i nie odbył delegacji w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku. X.2 Y.2 i X.3 Y.3 przeszły kolejny szczebel kariery sędziowskiej, przez wiele lat orzekając w Sądzie Okręgowym w Gdańsku (odpowiednio: ponad 12 lat i ponad 20 lat), X.1 Y.1 przez ponad 2 lata, a ponadto X.2 Y.2 i X.3 Y.3 orzekały na podstawie delegacji w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku.

Po trzecie, sędzia X. Y nie uzyskał poparcia organów samorządu sędziowskiego (zerowe poparcie), w przeciwieństwie do sędziów X.2 Y.2 i M. O. uzyskujących 100% poparcia przed Kolegium i prawie 100% przed Zgromadzeniem.

W świetle powołanej wyżej uchwały, porównując wszystkich kandydatów do orzekania w Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, niewytłumaczone (w jej treści) i niewytłumaczalne jest udzielenie rekomendacji sędziemu X. Y. Można się pokusić o stwierdzenie, że rekomendacji tej dokonano wbrew przyjętym kryteriom ocennym, na dodatek przy negatywnej opinii sędziego wizytatora i zerowym poparciu organu samorządu sędziowskiego. Daje to podstawę do wnioskowania, że o pozytywnej decyzji Rady zadecydowały nieujawnione w uchwale pozamerytoryczne względy.

W konsekwencji uznać należy, że skład Sądu wydającego wyrok w niniejszej sprawie był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., bowiem stwierdzona wadliwość procesu powołania sędziego X. Y spowodowała, że nie zapewniono skarżącej prawa do rozpoznania jej sprawy przez sąd niezależny i bezstronny (art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem drugiej instancji i w przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

[az]

